RUSKI INWALID

No. 198.

SOBOTA. 21 Sierpnia 1820 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Kraiowe: Królestwo Polskie. Wiadomości Zagraniczne: Niemcy. Angliia. Hiszpaniia. Włochy. Rozmaitości.

WIADOMOŚCI KRAIOWE.

Królestwo Polskie.

z Warszawy, 16 Sierpnia.

Wyimek z Orła Białego.

Z niemałem zadziwieniem czytamy od kilku dni w Gazecie Berlińskiey w Nrze 91 artykuły tyczące się interesów Polski a w szczególności przyszłego Seymu, na którym podług przepowiedzeń tey Gazety, ma się okazać duch powszechnego niesmaku i ostrey krytyki. (1)

Nie do mnie należy zastanawiać się nad nieprzyzwoitością podobnych wniosków; chciałbym tylko przelać w Czytelników Orła białego przekonanie, iż te pisma nie wyszły z pod pióra rodaków naszych, gdyż noszą na sobie widoczną cechę, zupełney niepolskości. Można bowiem być pewnym, iż Polak, Obywatel zrodzony wśród ludu ubóstwiaiącego narodowość swoią, ludu, który ma tyle przyczyn chełpienia się swoią przeszłością, a w którey tyle srogich przestróg spotyka; powtarzam, można być pewnym że Polak iuż uciekać się niebędzie do Gazet *niemieckich* ze swoiemi żalami i przeczuciami. A potem, położenie Królestwa Polskiego we względzie politycznym, różni się zupełnie od położenia wszystkich innych kraiów. Ani przyczyny, ani zaród stronnictw które gdzieindziey zaburzaią zgromadzenia Reprezentantów i ich posiedzenia zawsze nieprzyzwoitemi, a często gorszącemi nawet czynią, (o iakich sami zdaią nam się przepowiadać) niemogą mieć mieysca między nami. Ustawa Konstytucyyna którey używamy, iest dziełem dobrowolnem natchnienia wielkiey duszy naylepszego i naymędrszego z panuiących. Ta sama myśl dobrze zrozumiana iest dostateczną do przekonania każdego, iż u nas żadna różność w zdaniach politycznych, żadne

(1) Artykuły te zaczynaią być powtarzane przez inne Gazety niemieckie, a co nas mocniey ieszcze zastanawia, przez pisma francuzkie.

nasienie nienawiści wrodzoney, nieprzezwycięży miłości porządku, który sam tylko przyspieszyć może zbawienne skutki z rozwinięcia instytucyi liberalnych, mądrych i rzetelnie narodowych. W takiem więc położeniu duch stronnictwa ustąpić musi iedności, z iaką wszyscy koniecznie dążyć muszą do iednego celu i naywyższego dobra: Salus populi.

Lecz niech nam się godzi wnosić, że niektóre osoby spoglądaią z niesmakiem na tę zadziwiaiącą powagę, z iaką Naród Polski używa praw które mu Konstytucia zapewnia; chcą niektórzy siać tam niezgodę i nieufność, gdzie do nich niemasz przyczyny.

Niech mnie Bóg broni od posądzania kogobądź, nikomu niechcę przypisywać złych intencyi, nawet Autorom artykułów wspomnianych; ieżli iednak znaiduie się człowiek tak niebaczny, iż może pochlebiać sobie, że podobnemi środkami potrafi wpływać na obrady Seymowe, zapewnić go muszę, że go nic tyle cudzoziemcem okazać niemogło, iak ta zupełna niewiadomość o duchu publicznym Narodu, którym chce kierować. Niema bowiem w naszym kraiu ani iednego, iakiego kolwiek bądź Stanu, którybv czytaiąc podstepne iego rady nie powtórzył tych słow, któremi Chrystus przemówił do Szatana: *Vade retro.*

Polak przyiaciel zgody.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

NIEMCY.

z Wiednia, 9 Sierpnia.

Wiadomość o zgodzie zaszłey iakoby między Portą Ottomańską i Ali Baszą Janiny, pomieszczona w wielu gazetach, a nawet i w *Dostrzegaczu Austryiackim*, niepotwierdziła się dotychczas. Ostatnie zas gazety z Stambułu wyraźnie są przeciwne tey pogłosce. Te to gazety kommunikuią następuiącą wiadomość otrzymaną przez Albanią: »Basza *Skutari* rozbił i do ucieczki przymusił ieden z korpusów *Ali Baszy*, będący pod dowodztwem iego synowca. Słychać podobnież że i *Welli Basza* na głowę zbitym został; że iego zamek w Lepanto spalony, przy czem iedno z dzieci iego a wnuków *Alego* utraciło życie. Tym czasem do obozu *Pegliwan Baszy*, ustawicznie przybawa woysko, broń i inne artykuły do utrzymania woyny potrzebne. Do statków wysłanych ze strony Porty na morze, dołączyło się iescze kilka. Takim sposobem ta eskadra składa się teraz z dwunastu wielkich okrętów, wielu łodzi kanoniierskich i galer, a zdaie się bydz dostateczną dla zmocnienia woysk przeciwko *Ali Baszy* wysłanych.

Od brzegów Menu, 12 Sierpnia.

Napływ podróżnych w Baden dotychczas iescze tak iest znaczny iak był w pierwszych dniach Lipca. Liczba wszystkich którzy w roku ninieyszym odwiedzili te kąpieli wynosi 3500 osob.

Słychać że w Medyolanie niedaią inaczey pasportów dla podróżnych wyiezdzaiących do Włoch niższych, iak za osobném pozwoleniem dworu Wiedeńskiego. Równie też iak nayściśleysza zachowuie się baczność co do cudzoziemców z iakiegoby kolwiek przybywali kraiu.

Według otrzymanych tu z Anglii prywatnych listów, mówią tam o układach zaszłych między Królową a lordem *Liwerpool*: Nadto dodaią że wskutek tych układów nastąpi zupełna zgoda między Królem i Królową. Tą iednak wiadomość potrzebnie potwierdzenia.

Donoszą z Marselii że dla ministra niegdyś hiszpańskiego, *Xiążęcia pokoiu*, wyporządzaią iom wielki, gdyż iak słychać ma on na zawsze opuscić Rzym a nawet i całe Włochy.

z Hannoweru, 12 Sierpnia.

Stany hannowerskie iak słychać maią bydź na nowo zwołane na dzień pierwszy Września.

ANGLIIA.

z Londynu, 9 Sierpnia.

Smutna w rodzinie Królewskiey strata którą teraz opłakuiemy, będzie zapewne przyczyną odroczenia sprawy Królowey *na czas nierównie dłuższy*. Słychać że dla tychże powodów Król dłużey zabawi w Windzor aniżeli się spodziewano.

Rząd nasz otrzymał od austryiackiego nader ważne depesze, tyczące się wypadków zaszłych w Neapolu. — Powszechnie tu mówią, że znaczny oddział woyska austryiackiego wstąpi do Włoch.

Sąd kryminalny w Warwich uznał winnemi naczelników zgromadzeń buntowniczych, które iescze w roku przeszłym miały mieysce w Birmingham. Jest ich pięciu: Maior *Cartereit*, *Wooler*, *Lewis*, *Edmons* i *Medock*. Niewiadomo iescze dotychczas iaką im karę naznaczą.

Gazeta tuteysza dworska, z powodu zgonu Xiężney Jorkskiey wyszła z czarną obwodką; a dzis iuż wiele pism peryodycznych za iey przykładem pokazuie się w podobneyże żałobie.

Subskrypcyia na serwis dla Królowey o któréy niedawno była wzmianka, iuż iest rozpoczętą; lecz summa dotąd złożona, składa się tylko iescze z iednego szyllinga.

Słychać że wkrótce eskadra Angielska wypłynie na morze srodziemne.

Ląd stały na morzu lodowatem ku południowi, któreego tak usilnie a nadaremno szukał Kook w swoiey trzeciey podróży, odkryty nakoniec został teraz przez Kapitana *Smidt* pod 62 stopniem i 30 minutami szerokosci południowey, a pod 60 długosci zachodniey. Zeglarz pomieniony zawładał tą krainą w imieniu Króla Wielkiey Brytanii, i nazwał Newą Szkocyią południową. Strefa iey iest umiarkowana, brzegi gorzyste i iak się zdaie niezaludnione. Znaleziono iednakże wiele roslin, i gatunek ziemi w powszechnosci podobny iest do brzegów Norwegii północney.

HISZPANIIA.

z Madrytu, 28 Lipca.

W tych dniach odbyło się tu sekretne posiedzenie Kortezów, zapewne z powodu ostatnich rozruchów w Salicyi. Król bawi iescze w Sacedon; lecz za kilka dni ma powrócić do stolicy tuteyszey. Towarzyszy N. Panu ieden tylko minister spraw zagranicznych kawaler *Perez-de Castro.*

WŁOCHY.

z Neapolu, 22 Lipca.

Xiążę Namiestnik Królewski postanowił dnia 18 b. m., aby na wstępie praw i innych urządzeń kraiowych tak pisano: *Ferdynand I. z Bożey łaski i przez konstytucyią Monarchii Król Królestwa oboiey Sycylii, Król Jerozolimski etc. Infant Hiszpańszi, Xiążę Parmy, Placencyi, Castro etc. Wielki Xiąże dziedziczny Toskański*; a daley, aby przez czas Namiestnikostwa Królewica dodawano: *My Franciszek Xiążę Kalabryi, Xiążę dziedziczny i Namiestnik Królewski.* — Innym wyrokiem polecił Namiestnik staranie o publiczne bezpieczeństwo w stolicy i prowincyi Neapolitańskiey Prezesowi, który przy sobie mieć będzie 4ch Radców i Jeneralnego Sekretarza, a to na mieyscu mianowaney tymczasowie dnia 7 b. m. Kommissyi. W innych prowincyiach polecono to staranie Intendentom. — Minister sprawiedliwości wezwał wszystkie władze kraiowe, aby taiemnicy listów, którą wszystkie oswiecone narody za świętą uważaią, ściśle przestrzegać kazały.

Mieszkańcy tuteysi wracaią powoli do zwyczaynych zatrudnień. Handel i rolnictwo spodziewaią się wzrostu. Pierwszy szczególniey oczekuie dogodnego urządzenia ceł.

Rewolucyia czyni tu szybkie demokratyczne postępy. Trzeba powiedzieć na zaletę *Carbonari* (Węglarzy), iż dotąd okazuią umiarkowanie, bezinteressowność i rostropność, iakich w narodzie obeznanym z krwawemi wypadkami zaledwo spodziewacby się można. Przekonani są, iż bez konstytucyi Hiszpańskiey naród nie byłby szczęśliwym. Potęga morska, urzędnicy i t. d. słowem wszyscy, oprócz duchownych, zaprzysięgli konstytucyią. Arcy Biskup zapytał się w tey mierze Papieża; lecz gdy Oyciec Swięty pozwolił duchowieństwu Hiszpańskiemu zaprzysiądz konstytucyią, pod warunkiem ścisłego zachowania religii katolickiey, nie będzie więc zapewne czynić w tey mierze przeszkody duchowieństwu Neapolitańskiemu.

ROZMAITOŚCI.

Rzut oka na Afrykę.

Mocarstwa europeyskie zatrudnione licznemi i nader ważnemi przedmiotami, niezwracaią iak widać naymnieyszey na to uwagi, że Dey Algierski stale przedsięwziął niepodpisywać podaney sobie umowy. Bey Tunetański i Basza Trypolitański nierównie większą do zawarcia pokoiu okazali ochotę. Oba te rządy są w związkach ścisłey przyiaźni z Brytanią i czynnie dopomagaią w podróżach, w celu nowych odkryć w Afryce przez Anglików przedsiębranych; oba posłali Królowi Angielskiemu w darze drogie zabytki starożytności, i chętnie a statecznie dopomagaią do utrzymania i ustalenia zgody i iedności, do obudzenia przemysłu i do rozszerzenia handlu. Z Trypoli iuż poczynaią wywozić do Eurppy rozmaite płody kraiów południowych. Kapitan *Feldstedt* z Flensburga zawinął był z swoim bogato ładownym okrętem do Tripoli i wszystko wyprzedawszy korzystnie, zakupił mnóstwo pomarańczów, cytryn i innych owoców i zbył ie z niemałym zyskiem w Kopenhadze. Owoce tych kraiów niedochodzą wprawdzie wielkości messyńskich i mittelskich; lecz w doyrzałości i smaku bynaymniey im nieustępuią. Za przykładem tego Kapitana zapewne poydą i inni, gdyż nabycie owoców z Afryki północney nie iest tak kosztowne iak z Włoch, które dotąd niezmierne z swoich ogrodów ciągnęły korzysci. Z samey Sycylii wychodzi co rok 30,000 paków cytryn (po 440 sztuk w każdym paku)

i 500 podobnychże paków z pomarańczami. — Wiadomo że oyczyzną tych płodów iest wschod, a mianowicie Persyia i Medyia. Grecy wywiezli ie także z wysp hesperyyskich. (Zapewne z Madery i innych.) Zdaie się że starożytni Rzymianie zupełnie tych owoców nieznali; pisarze bowiem łacińscy traktuiący o gospodarstwie wieyskiem i historyi naturalney, dopiero w drugim wieku po narodzeniu Chrystusa czynią o nich wzmiankę. W tey to dopiero epoce poczęto ie uprawiać w południowey Europie; w Tripoli zaś iuż teraz nawet w lasach dziko rosną.

Cesarstwo Marokańskie w ostatnich latach było teatrem niezgody, zamieszania i rzezi. W Mekinetz w grudniu roku przeszłego zabitym został Xiąże *Hamet-Muley* pierwszy minister i wielki podczaszy dworu, a to podczas popisów woyska. Zabił go murzyn z gwardyi Cesarskiey. Lud oddawna pałaiąc ku niemu nienawiścią za iego zdzierstwa i chciwość, rzucił się hurmem do domu iego, zrabował go zupełnie i rozrzucił do fundamentów. Znaleziono tam iak było słychać wielkie skarby złota i srebra, a przy tem mnóstwo prozb podawanych monarsze, których minister, zostaiąc przez dwadzieście lat w łaskach Pana swoiego nigdy nieprzedstawiał. *Hamet-Muley* był niegdyś kupiony na rynku, razem z innemi murzynami niewolnikami i wkrótkim czasie z tak niskiego stanu wzniosł się stopniami do naywyższych godności. Bunt który się razem z śmiercią iego począł, nieustaie dotychczas. Pospólstwo gniecione i ciemiężone iego władzą przez lat 20, czekało tylko pomyślney chwili do wywarcia swey zemsty. Jakoż gdy się ta podała, nietylko winowayca padł ofiarą swego łupiestwa; lecz nadto i sam Cesarz siedzi iak więzień w stolicy swoiey; zbuntowani bowiem zaięli wszystkie drogi do Mekinetz i monarchę swoiego w oblężeniu utrzymaią. A chociaż władza pomienionego ministra iest teraz w ręku iednego z synów Cesarza, ten iednak niema sposobów do przekrocenia buntu i powrócenia spokoyności.

Niepomyślny skutek podróży przedsiębranych dla nowych odkryć i zwiedzeń wnętrznych prowincyy Afryki, wstrzymał iak się zdaie na długi czas wszelkie w tym przedmiocie dalsze przedsięwzięcia. W zamianę tego Anglicy staraią się wszelkiemi sposobami weyść w iak naybliższe przyiacielskie i handlowe stosunki z zamożnym i silnym narodem Aschantisów, na złotym brzegu osiadłym. Osada angielska w Siera-Liona co dzień bardziey, a bardziey do kwitnącego przychodzi stanu i na przyszłość naypomyślnieysze rokuie nadzieie. W porcie *Fritown* panuie ruch wielki i czynność nadzwyczayna: co dzień tam nowe przychodzą okręty i wzaiemnie ztamtąd w różne porty wysyłaią się. Często przywożą tam statki zabrane, prowadzące handel zakazany niewolnikami afrykańskiemi. Nieludzki ten handel pomimo wszelkie zakazy, traktaty i obietnice prowadzi się dotąd w iednostayney, a może iescze i większey aniżeli przed tém obszerności, a szczególnie odbywa się na rzekach *Pongas* i *Hallincas*. Fregata *Tatar* i szalupa *Mirmidon*, zabrały w lutym roku teraznieyszego kilka wielkich okrętów, napełnionych pomienionemi niewolnikami.

Po uśmierzeniu zamieszania międzу Kafreryyczykami, osady Angielskie w Afryce Południowey znacznie postępuią tak co do oświecenia, iak handlu, przemysłu i ludności. W Kapschtadt zbudowano nową bursę kupiecką i handel znacznie się podnosi. — Wiadomości z Jsle de France (Sgo Maurycego) mniey są pomyślne: Wyspa ta wiele straciła ludności przez zarazę, którą był tam przywiozł statek ieden kupiecki z Ceylon; 5000 osob między któremi niemało Europeyczyków, w krótkim czasie umarło. Podobnież i na wyspie Bourbon, okazały się choroby zarazliwe i iuż kilkaset ludzi sprzątnęły ze swiata.

(Dokończenie nastąpi.)

— Na wzór podróży *Anacharsisa* do Grecyi napisaney przez Pana *Barthelemy*, Pan *Mills*, Anglik znany z swoiey historyi Krucyat, trudni się napisaniem podróży przez Europę za czasów Papieża *Leona X*. Ziawienie się tego dzieła iest bardzo pożądane, nietylko dla literatury ale i dla historyi, która piórem tak znakomitego literata i znawcy kreślona, stać się może wielce ciekawa i oświecaiąca.

w Petersburgu.

w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.